

Aradu, 8./20. Maiu 1861.

Adi e septeman'a, in Maiu 1./13., eara se intemplã o alegere de ablegatu in Radna. (Vedi si Nr. 31—32 ai Gazetei.)

Este pomenitu in Nr. 18 alu Fõiei, ca cu prim'a ocasiune in Radna se alése prin romani D. Petru Cernovitiu. —

'Si va aduce aminte clerulu nostru partasiu la acea alegere si intieleginti'a romana fõsta de façia, ca poporulu romanu alegatoriu nici in catu nu erã indestulitu cu candidatulu din partea romaniloru, cu D. Petru Cernovitiu; poporulu nostru inse e bunu, blandu, si ascultatoriu, — nu intrebã multu pre intieleginti'a romana despre motivele ce a condus'o a' si candidare in tempurile aceaste critice de ablegatu pre unu aristocratu magiaru, serbu de nascere, ci ascultandu de õmenii sciintieloru, cá de mai intielefti, concursera cu tôte puterile sale si ke alésera candidatulu. —

Nu sciu, pana candu oru mai amblã õmenii nostri de sciintia totu pre piciorere altora, atata inse sta, ca pan' atunci intieleginti'a nõstra nu se póte mandri ca ar' fi sufletulu poporulu. —

Poporulu nostru cu instinctulu seu celu naturale, cuprinde mai sublimu de multe ori indigintiele nõstre, decatu noi, carii ne laudamu cu cultura-ne scientifica. —

Aru fi bine, cá la tôte intreprinderile nõstre sa pipaimu mai cu de amenuntulu inclinarea poporulu, si tient'a nõstra se fia numai a dá direptiune sistematica aceleia; eara atunci amu amblã pre piciorere nõstre. — Dar' egoismulu spurcatu ne impedeca a ne ardicare la o sféra mai inalta in afacerile nõstre publice; multi sunt aplecati acea a o tiemere de fericitóre pentru natiune, ce se vede pentru momentu a fire mai lingusitóre giurstariloru loru casnice si familiare. —

„Nu me potu apucã de capu cu toti, ca eu amu se traiescu in soçietate cu õmeni,“ — astfelu se escusã adi e septeman'a in Radn'a Dn. I. B. Varadianu, candu fuse agredatu de intieleginti'a romana (partea cea buna) fõsta de façia, pentru ca n'a tienutu si n'a concursu spre alegerea candidatulu nostru, ba a lucratu in contra. —

E lucru intieleftu? este judecata intielépta acésta? Óre e mai bine si mai dreptu, cá unu astfelu de barbatu se se rupa de catra poporulu, care i-dã prescur'a, i-sustiene vas'a boierésca, i-provede economi'a, i-dã lepticalele si alte tacse parochiale si protopopesci, — si in contra vointiei turmei sale, se sprijinésca interese straine, pentru cá unulu séu altulu neromanu sa i intinda candu si candu cá din gratia man'a, si sa-i dica: „ce mai omu bravu, dauna ca-i romanu (be derék ember, kár hogy oláh)? séu dóra aru fi mai dreptu, si mai cu cuiuintia cá: unde e turm'a, acolo se fia si pastorulu? —

Lasa-mu, cá asupra acestoru intrebari se judece publiculu cititoru, se judece totu sufletieriulu romanu, si asia se judece si Domnia-lui mentiuatulu; cestu din urma inse numai dupace si-a pusu man'a pe peptu, si a precumpetatu, ca in cereulu lui protopopescu locuescu mai numai romani, si déca lucra in contra simtiului instinctuale a acestora, vetama mas'a intréga, pana ce abia si — castiga cativa neromani, carii póte si amiciati'a si-o arata in privintia-i numai pe façia, pana candu folosulu lui materiale nici in catu 'lu inainta. —

Dómne! frumosu a fostu Dlu mentiuatulu adi e septeman'a la alegere, candu preotii si poporeni iurisdictionei lui supusi s'au ruptu de catra elu, s'au incopciatu catra mas'a cea romana, si lui nu i-a ramasu alta gloria, decatu ca a potutu scrie si elu unu õemplariu de protocolu in comisiunea culegatóre de voturi, unde ilu au comendatu partisanii unui candidatu neromanu, care inse n'a capatatu nici unu votu, pan' ca in decurgerea culegerii voturiloru s'a facutu abdicere in nume-i, ne fiindu elu singuru de façia. — Si dupace s'a intemplatu abdicerea acést'a, Dlu P. B. mentiuatu, spre a' si inari laurul castigatu, nesui a indemnãre pre alegatorii de subtul iurisdictionei lui, sa votiséza pe celalaltu candidatu neromanu, dicundu: „ati alesu pan' acum destui ablegati romani, se alegeti o data si de altfelu;“ — cu urechilemi proprii acést'a n'amu audit'o, — unii inse dintre alegatorii romani, — pe carii póte Dsa nu-i tiene de õmeni, — astfelu vorbiau despre densulu; martorii sunt mai multe. —

Asia stamu noi in multe locuri cu unii protopopi ai nostri, vedu, ca nici prin Ardealu nu lipsescu exemple; toti neromani dau in noi din tôte partile, si cá se ne dóra mai tare, ne mai impungu cate un'a in cóste si unii dintre fiii, fratii si pastorii nostri sufletesci. —

O congresule si sinódeloru! vina imperati'a vóstra!

Resultatulu alegerei a fostu acela, care'lu amu doritu noi, aceia, carii nu-si insusiescu sie-si putere asupra poporulu si carii nu voiescu a ducere pre poporu o data in steng'a, de alta óra in drépt'a, ci carii se consultã cu elu; cu poporulu nostru are omulu catu de scientificu cu cine sa se consultéza, — póte numai unii Domni mercenari n'au. — Poporulu nostru se lasa pan' la unu tempu a' se implé urechile de vórze góle, ci nu si a se capacitã; si amu esperiatu, ca ce face poporulu implutu numai in urechi, si nu capacitatu: acea n'a indatunatu a avé urmari bune pentru natiunea romana. —

Candidatulu õmeniloru de sciintia din Aradu (partea cea buna) a

fostu Ioanu Popovicu — Dessénu, fecioru teneru, fiu alu unui fostu invetatoriu romanu, din acestu comitatu din Otlac'a = seracu catu de bine, inse geniосу, cultu, cu o sciintia castigata numai prin diligentia privata, dar' totusi mai fundata si latita decatu se afla la prea multi absoluti; apoi omu practic. Si acestu testimoniulu ilu damu aceia, carii suntemu si competenti a critisã valórea unui barbatu, si carii amu avutu si ocasiune indelungatu tempu a facere cu numitulu june — barbatu. — (Va urmã.)

TRANSLIBANIA.

Брашов. Дънъ стрѣмътърие политиче пречесе не възвръщъ ацъзи де о повъ аквизиционе дн партеа къхтъреи съпътъдъ дн касъри де воаль. Домниялъ Юсифъ Бакони, Докторъ де медицинъ, хирърие ши мошитъ, proprietariu medalei de aur ç. p. çivile pentrã merite; fostã физикъ ç. рец. дн префептъра Одохеизли, каре днаинте де 1848 дн реçиментъль алъ доilea romanã ши agonicide тълто съвенити, съ афлъ акъм дн диспонибилитате ашезатъ къ локвипда аичи дн Брашовъ.

Домниаса, ка патриотъ, каре посече къшоштинда тълтпоръ лимбелоръ патрией ши пе чеа ромънъ вине, фаче атентъ не опор. пълвикъ, къ ши континъ пракса medicalъ аичи ши се рогъ де дн-кредере дн доведена о'а праксъ дофторическъ.

Оареле ordînъçнеи ши леа дефинтъ дѣла 10 днаинте пълъ ла 1 дънъ прълнъ маї възросъ пентрã съраçi gratisъ, еаръ дѣла 2 пълъ ла 4 óре дънъ прълнъ пентрã орѣ ши çине, дн локвипда са, каса Nr. 475 злида повъ, катъль днтъль, дн досъль касей Дави Монтадо. —

Брашовъ, 12. Iunie n. Фанте къ ворбе. Дн ажънъль адънърей зинверситъдии съсешти есч ла изминъ дн жърналеде цертане де аичи маї тълдѣ кореспонденци, карѣ претиндъ о стрѣмътаре радикаль дн статътеле ши пълктеле регълативе аяе шиа зминтеї конститъциони съсешти, кондемпнандъ дн ворбе дръмъль ши мѣж-лочеде фолооите ла рестазарееа дн зртъ, дн каре касъ, зикъ, къ аъ крескътъ недкредереа ши десвинарееа днтре романѣ ши сашѣ, фииндкъ сѣх трактатъ атътъ де недрентъ ши нелибералъ пълъ а-къмъ, чееа че се атръбе нъмаї ледеї. — Апоїмаї дн зртъ зикъ, къ адънарееа зинверситъдеї аре проблема а тълдъшми пе кончетъ-ценѣи романѣ дн съсѣме прѣтр'о леде комъналъ либералъ, центръ-ка аша сашѣ съ'ши рекъштинде опѣнѣнеа пълвикъ де о национе либералъ, — ва съ зикъ къ ши еї оїмдескъ ареа днператива трѣ-виндъ до днскѣмъери афандъ тълтóre дн отатътеле лоръ. — Зинверситатеа къ тôte ачестеа ворбе дълчи ва фи комъсъ нъмаї дн сашѣ ши токма де ар ши фаче еї сѣнъри чева стрѣмътъри, ачелеа воръ рѣтълнѣ тотъ нъмаї „de nobis sine nobis“. Не амъ сътъратъ де промѣцишнѣ фъкъте ши рѣхъ днпѣните; апої чева че съ днтпде ка дн грациъ ниçi днаинтеа романъль нъ póte авѣ о патъръ тълдъшитóre. Дѣкъ фрациї сашѣ воїескъ дн адеверъ а кореспѣнде черпѣделоръ зманѣтъдеї ши целоръ але çивѣлицъçнеи модерне; дѣкъ вреаъ, ка съ'ши стѣргъ пата егоїснъль ши а ескѣсѣстнъль конститъциональ: апої зпъ сѣнърѣ мѣжлокъ ле ретълне днтъръптъ, мѣж-локъль де фърдѣскъ днтпрезпъ днделечеде, ка адекъ съ се кон-кѣте ла зинверситате зпъ нъшъръ кореспѣнъторѣ ши де алешѣ де романѣ, днтр'а къроръ сътъри апої съ есч ка о ефлѣиндъ фѣри-çитóre апланареа дрептелоръ ши не-негабилелоръ протѣнцишнѣ, каре съ фиѣ дн старе а штерце орѣ че зртъ де недкредере сѣх днкордаре. — Романѣ дн фандъль рецѣ къ пасѣвитатеа обсерватъ днadinçъ пълъ акъм аъ доведитъ, къ нъ ле лѣсеште сѣмъль де въна-днделечеде, даръ, зъхъ, ниçi конштинда де сѣне ши де дреп-търие лоръ къвените, пентрã акъроръ реалѣсаре нъ се воръ остени а фаче тодѣ пашѣ де лѣпоъ суре ачѣста; ши лъпта лоръ, каре се ва провока прѣп пашѣ ескѣсѣстѣи ши нешманѣ, нъ ва афла репалъçъ, пълъ къндъ дрептатеа ши адеверъль нъ воръ репорта трѣшфъль съхъ аснаре егоїснъль ши а мѣнçнѣи. P.

Din dieta Ungariei. (Ърмаре.)

„Пестѣ Наплó“ аре ши маї пълнѣ деопре ачестеа шедѣнѣе, едъ зѣче, къ ши Тѣсса Калманъ, обсервъ ла къвинтеле зпѣи репресѣптантъ романъ, каре зѣсч, къ диѣта де дозе лзнѣ се афлъ адънатъ фъръ ка съ се фи фъкътъ чева дн касца националитъдѣ-лоръ, къмкъ аичи тимпъль естъ критикъ е касца, ши дѣкъ ши къ трѣчереа ачѣствѣ тимпъль нъ о'ар маї регъла ачѣствъ касъ, атънчи нъ еї зпгърии воръ пърта вина. Воїаї траце апої лъареа амѣнте а попорълоръ, къмкъ касца днтпрекереї дн 1848 н'аъ fostã ле-дѣле де атънчи, чи гъбернъль дн Виѣна — ши къ е фортѣ апрѣне де адеверъ, къ пълъ къндъ ва ста ачѣла днтре ної, ниçi къ ва фи днтре ної днтпъçвире. — Еаръ дънъ че с'аъ ешънциатъ де пре-шѣдинтеле нескѣмъареа пасадеї късѣционате. „Пестѣ Наплó“ пъл-вѣикъ, къ с'аъ маї скълатъ днкъ одатъ депътатъль В ладъ, зѣкъндъ, къ се афлъ къ скошъ, ка спре одѣхпѣреа чеїлате пърдѣ, съ се пропънъ ши днтребъçнеа контрариъ, ла чева че прѣшѣдинтеле провъкъндъсе ла конштиндъ ши ла дрептъль сѣхъ де аешънциа во-тълъ маїоритъдѣи рѣмасъ пе лъпгъ ешънциареа са. —

Десваторіае челе інвокате дін 11. Ізніі.

Дп 11. Ізніі съ континзъ десватореа специалъ аспра арт. 32 дін адреса лзі Деакъ ші маі дпколо. Межзлхъ ачесторхъ десваторі дзпъ „П. Лойдъ“, фіндкзъ жърналехе магіаре азіа нхмаі де атінгъ, фъръ врѣтѣореле:

Габріелъ Міхалі пропзсъ, ка дп пхнкъзлхъ 32 съ се пзіе дзпъ кзвѣнтзлхъ „Ардеалъ“ ші інчислхъ: „Дп сенсзлхъ арт. V де леце дін 1848“; елхъ мотивъ ка ші дп кзвѣнтареа цпнхъ маі дін пайнте амандементахъ ачеста алхъ съхъ кз ачееа, кз дп лецеа електоралъ пентрхъ Ардеалъ дін ан. 1848. ченсзлхъ де 8 фр. конгривздіе не пхънтхъ е кз тотхлхъ преа маге, ші о фърте маге тарге дін попорхъ е прпн ачѣста деспоіетъ де дрептзлхъ воісърел. ле ачееа ар фі фърте віне а се отърж дпайнте, ка челеа маі де шрѣне алецері діетале дп Ардеалъ съ се еа дпайнте дп сензлхъ лецеі електорале дпн Ъгаріа, адекъ ченсзлхъ де 8 фр. съ се казъ ка ші дп Ъгаріа ма 5 фр. — Дп декзрсзлхъ кзвѣнтрелі але атакъ Г. М. протестзлхъ лзі Вертанъ, депзт. дін черкзлхъ де лецере ромънскхъ алхъ Біхорзлхл, (карѣ — кз вхпъ сѣтхъ знхъ ероманъ — зісз дп шедпнда дін 7. Ізніі, кхткз ші елхъ е репрезентантзлхъ хзлі цпнхъ романъ, дар' елхъ штіе кз попорзлхъ романъ нх спнцеште алфѣалхъ, декзтхъ кхт вреа магіарзлхъ ші кхтхъ се афлхъ пеокаі дпкордъчні дптре романі, дпсъ нх озптъ зкманзлхъ попорзлхл челві де оменіе, чі нхмаі сѣптъ хайнеле челе е шѣтаоз ші де пхърхъ) ші ллхъ дпфрватъ пентрхъ ачѣста пердіе фачъ кз романіі комітенціі озі, каріі л'ахъ алесхъ. Вертанъ зъ кзвѣнтзлхъ де апъраре, зікхндхъ, кз елхъ ахъ еспрпматхъ нхмаі сререа, че допнеште дптре алегъторіі лзі ші елхъ е сілітхъ съ шѣпъ ші астзлі не лхпгъ челеа зісѣ. Скопзлхъ лзі ар фі нхмаі пеле попорзлхл романъ, дпайнтеа кързіа фантома де захъ статъ, е о Дако-Романіъ, е о ідез партѣ рідікзлхъ, партѣ неуречензтхъ. опорзлхъ романъ дореште нхмаі лібертатеа політкз, (Нх ші політкз національ? Че? ахъ дорхъ романіі дін черкзлхъ Біхорзлхл елхъ съ се ланеде де дрептзлхъ де а фі прівіці ші респектаці де ште ка романі? де а'ші авѣ дін сінзлхъ сзхъ вѣрваці дп постарі пріі озі апере дп контра недрептзлхлорхъ ші пе каре дхпші ші алэгъ? нх вреахъ романіі дін Біхареа съ фіе ла о масъ шѣпъ кз попорзлхъ магіархъ, чі нхмаі ла зша лзі? Вреа попорзлхъ дін Біхареа съ фіхъ маі жосхъ декзтхъ знхъ кзчеріс магіархъ, ре дзпъ леціле дін 1848, арѣ маі маге дрептхъ, декзтхъ кіархъ л петешлхъ романъ, фіндкзъ ші елхъ кз літхеа лзі е пхъскзтхъ а сзхпремацісъторіс дп капзлхъ романзлхл?) елхъ дореште спрпжпніреа еодішеі де жосхъ дін партеа статзлхл, фіндкзъ е шісеравіалхъ догъ ші ажъторареа шкѣлѣлорхъ лорхъ, еаръ де аічі дпколо нічі хъ (Вертанъ) нічі алегъторіі лзі (Біхореніі лзі) нх маі пофетскхъ пікхъ. (Хнхъ дпвінзгоріс де о націоне кз клевете, карѣ нхмаі шманіі ле портхъ прпн гъръ, кхндхъ вреахъ съ пе деспдіъ де тѣте ептъріле, се тѣреште а пърта нхте де репрезентантхъ ал ромъторхъ, кхндхъ се дпкхъмътхъ аї дпвінзі ші кз тендпнде де ачеле, каре, ласхъ кз фанте ші кхцете нхсхъ ка'н палмъ, дар' апсі нхл чѣі дпн тѣривзлхъ пѣвнплорхъ се маі ревокъ. Аша въ трѣвхе ацілорхъ Біхорені, сзпхнхъ аці кхпхъратхъ сзпхнхъ дпгідіці. Р.)

К. Тіса цпне де лхкрхъ пѣпообівлхъ, ка о діетъ неіптрѣцітхъ пѣтъ октроа о леце де алецере.

Бавешъ, кредпчосзлхъ вѣрватхъ алхъ націонелі пѣстрѣ, кз алці аічі ал романілорхъ фачѣ пропхперѣеа, ка параграфзлхъ 32, 33 ші дін адреса лзі Деакъ, дп каріі се кхпрпнде ші десѣшхърхъ ротзлхъ Ардеалзлхл кхтрхъ Ъгаріа, сз се еспітхъ ші дп локкі сз прімѣскзъ врѣтѣорѣа модіфікаре:

„Кз прівіре Іа Ардеалъ дорпмъ, ка пегодіареа ортатъ прпн § 4 алхъ арт. VII де леце дін анзлхъ 1848, ре шіжлѣчереа знелі дппрезпль дпделецереі, сз се ітпнхе ші ресзлататзлхъ ачелеіаш сз се сзвхтѣрпз тіпхлхъ озхъ діетѣі ачѣстѣіа.“

Ачестхъ amendementъ се фхкхъ де DD. Бавешъ, Богданъ, Бхлхъ, Маніхъ, Паскз, Палхъ, Пона, Поповічхъ Іоане, Поповічхъ Сіцідхъ ші Владхъ.

Бавешъ се дпкордъ апсі а'ші дптемеіеі amendementзлхъ мотивхндзлхъ кз врѣтѣорѣа кзвѣнтаре, зісз дптр'знхъ топхъ хъ де ашевзатхъ ші серіосхъ, дпкхътхъ дештентхъ зіміреа касѣі ін-е, карѣ апсі ллхъ ші аскхлхътхъ кз о паръ атенціоне, пхпъ дпн тхъ. —

Опоратъ камеръ!

Amendmentzлхъ, че дппрезпль кз маі мхлці консоді авзі о а пропхне дп прівпнда знпшіі Ардеалзлхл, те сімцііс дахъ не скзртхъ алхъ мотива. Воіхъ фаче ачѣста пентрхъ ачѣста не гхъ, кхчл те темхъ, кз декъ а'ші дптрепрпнде о маі респікатхъ шхъраре а евенімпнтелорхъ ші черкхъстърілорхъ че се редхкхъ лгъ знпше, карі евенімпнте ші черкхъстърі матмпнтре ші аша десзлхъ де кхпоскзте, еаръ с'ар дпжтппла а се дптъріта спіе дп ачѣстхъ камеръ.

Въ шѣртѣрісѣскхъ, кз ехъ — афаръ де честпзнеа націоналіт-

цілорхъ, нх кхпоскхъ маі момѣнтооз ші маі делікатъ дптреваре, декзтхъ претпнса ачѣстхъ знпше а Ардеалзлхл; фиреште, пентрхъ кз ші еа дпсаші дп хлгіма апалісе нх е декзтхъ — честпзне де націоналітате. Дечі кіархъ пентрхъ ачѣста шіе ті с'ар пърѣ знхъ Із-кхъ фѣрте трпстхъ, декъ ачѣстхъ діетъ честпзнеа знпшеі ар трапта-о ші ар воі а о decide хплатералмпнте!

Дп проіентзлхъ де адресъ че не заче не масъ се претпнде знпшеа Ардеалзлхл кз Ъгаріа кз атарі термпні, каріі нх ескідхъ нічі дпсаші форд'а; — ма ехъ — ме рогхъ domnii mei съ'млі іертаці, ла зна ка ачѣста — ка романъ, дп дппрецізърріле кхргъ-тѣре — пічідекхм нх м'аші потѣ дпвоі!

Че е дрептхъ, ші ехъ ші консодіі mei дін тѣтхъ ініма ші сз-флетзлхъ амхъ дорі знпшеа, ші дпкъ нх нхмаі а Ардеалзлхл, чі — декъ с'ар потѣ, кіархъ ші а Бхковінеі — (мішкарѣ комхпъ кз мірарѣ) — зікхъ кіархъ ші а Бхковінеі, кхчлі есте штіхъ, domnii mei, кз Бхковіна фх кхштпгаты прпн Австрія кз ачелхъ тілахъ де дрептхъ, кхткз ѡре кхндва еа с'а цпнхъ де Трансілваніа; дечі въ зікхъ, кз поі дін адпккзлхъ інімѣі ші сзфлетзлхл пострхъ амхъ дорі знпшеа — де нх дін алхъ казсз, дар' — дін прпнціпхлхъ ші інтересзлхъ консолідърелі пѣстрѣ націоналі: дпсъ, domnii mei, аічѣа кз тотзлхъ алта е дптреварѣа, адікхъ: авѣмхъ, потѣмхъ поі авѣ дрептзлхъ, — мпштеа сзпхтѣоз комхндъ-не а претпнде знпшеа Ардеалзлхл аша, прекхм се претпнде ачѣста дп проіентзлхъ преіпте, ші асѣелхъ де претпноіхне фпреар жхстъ кз прівіре ла попорѣле Ардеалзлхл?

Дп проіентхъ се зіче, „кз репрезентареа Ардеалзлхл аічі дп діета Ъгаріеі — прпн нпмікхъ нх се дппедекъ,“ — маі де парте, кз „дппрезпварѣа Ардеалзлхл кз Ъгаріа с'а фхкхътхъ дп ан. 1848 дзпъ леце.

Domnii mei, ачѣста пѣте сз фіе адевератхъ кз прівпндъ ла націонеа магіаръ ші секзіс дін Ардеалъ, дар' — дзпъ конспнде-реа теа — ачѣста пічідекхм нх сзхъ кз прівпндъ ла націонеа романъ; апсі націонеа романъ дп Ардеалъ фачѣ маіорітатеа пѣпорзлхл, ба апрѣне дохе пърці д'ін треі дін попорхъ!

Націонеа романъ, прекхм о штіхъ тѣтхъ лхшеа, дп 3./15. Маіхъ 1848 Іа Блажъ дп кхтпнхлхъ лібертхдеі а протестатхъ соделі-мпнте дп контра знпшеі, декъ адікхъ ачѣста с'ар пропхпчпа фъръ дпвоіреа еі, прпн о діетъ ла карѣа попорзлхъ ромънхъ ка націоне н'ар фі репрезентатхъ дзпъ пропорціоне, ші ачѣстхъ протестхъ еа прпн о депзтъчхне нхмерѣоз л'а сзвхтерпзтхъ ші діетѣі трансіл-ваніче дін анзлхъ 1848; ачѣста дпсъ, деші дп еа націонеа романъ, прпн врѣтаре дохе пърці де треі але църелі де фелхъ нх ера репрезентате, трехъндхъ ачѣстхъ момѣнтхъ кз ведѣреа, декретъ знп-шеа карѣа се ші ескзтхъ, дар' — нхмаі дптр'о партѣ а цѣрелі, ші нхмаі кз віолпндъ, фіндкзъ націонеа романъ ремасѣ дп ресіс-тіпдъ консѣціпте, пхпъ кхндхъ Ардеалзлхъ нх се десѣкхъ еаршл деніпнхъ!

Дп врѣтареа ачѣстѣрхъ евенімпнте ромъніі дін Ардеалъ претпндхъ, кз діета Трансілваніеі дін анзлхъ 1848 н'а автхъ дрептхъ, тотхъ дп ачѣа кліпйтхъ, кхндхъ еа рехъпоскхъ ші прокпзпмъ егалпта-теа дрептърілорхъ четхъдене пентрхъ тотхъ попорзлхъ, кз тотала делзътѣраре а тотхъ ачѣстхл попорхъ — а оакріфіка есцппнда полі-ткз, автономіа църелі — контѣпндхъ ачѣстхъ цѣръ де сіне стхъ-тѣре дптр'алтхъ цѣръ, адікхъ дпн Ъгаріа. Ба вѣрваціі де статхъ романі ші сасі ші ачѣста дптрѣекхъ, кхткз респектпва леце а діетѣі трансілване нічі дп прівпнда формѣі нх е комплетъ, фіндк-кз еа дзпъ санкціоне нічі дп діетъ, нічі дп цѣръ нх с'а нх-блікатхъ!

Дпсъ лзсхътхъ се фпхъ знпшеа Ардеалзлхл ша де о сзтхъ де орі легале, даръ дрептхъ кз вхпъ сѣтхъ нх о ва потѣ нхмі нпше-не, дзпхъче ачѣста — прекхм е дпведѣратхъ, се декретъ фъръ ас-кхлтарѣа ші дпвоіреа націонелі романѣ, адікхъ а маіорітатеі попо-рзлхл, ба кіархъ дп контра протестзлхл еі, прекхм ші дп контра дрептзлхл сі політкхъ ші націонале; — зікхъ дп контра дрептзлхл політкхъ ші націонале алхъ націонелі романѣ — дін ачѣа прівпндъ, кхчлі деші дп Ардеалъ де 400 де ані пхп' ла анзлхъ 1848 нхмаі мпнорітатеа попорзлхл, адікхъ нхмаі магіаріі, секзі ші сапсі се ре-хъпештеа де націоніі політхе, еар' маіорітатеа попорзлхл, адікхъ націонеа романъ ера деспоіетъ де тѣте дрептъріле націоналі ші політхе, — дар' дін лхна лзі Маіхъ 1848 ші націонеа романъ дпчѣрхъ а се цпнеа де націоне політкхъ кз тотхлхъ асѣмене челѣр-лалте; опре че кз вхпъ сѣтхъ ллхъ компете тотхъ дрептзлхъ атхътхъ дзпъ історіхъ кхтхъ ші дзпъ фпре; — апсі деші націонеа романъ прпн потереа допнітѣре дпкъ ші пхпъ азі е дппедекатъ а охъпа рапгхъзлхъ чѣі компете ка націоне дп віаца політкхъ, дар' еа арѣ чеа маі вхріѣоз кредпндъ, кхткз ла чеа маі дін тхъ діетъ трансіл-ванъ ва трѣвзі сз се дпналце ла градзлхъ че і се кхвіне. Дечі кхцетзлхъ еі есте, ка нхмаі дзпъ че еа прпн леце ва сіі рехъпос-кхътхъ дп дрептзлхъ сѣхъ де націоналітате політкхъ, сз се консѣдерѣзъ фърхеште кз націонеа магіаръ пе темѣзлхъ егалѣ-лорхъ інтересе комхне.

Еар' пхпъ атхпчі, деакъ врѣтхъ сз зімхъ дрѣпці ші сіп-чері, кахътхъ сз шѣртѣрісішхъ, кз націонеа романъ дін Ардеалъ —

vъзвѣдѣ еа маі кз сѣмѣ, кѣтѣ де пѣцинѣ се репрезентѣ аичі дн
 България челе маі озпто интересе але пострѣ, днделегѣ интересе-
 ле нациѣнеі романе, — дѣкѣ ва овоерва еа, кзтм сзптѣмѣ поі
 репрезентаці аичі дн сфереле политиче маі дналте, кзтм сзптѣмѣ
 ка дин снстѣмѣ импораці ла канчеларіа азлкъ, ла табла септем-
 вирале ші реціѣ, прекзтм ші дн комітателе Темішо́рей, Торонта-
 дзіѣ, Арадзіѣ, Біхорзіѣ ш. а. ш. а.; — маі де парти дѣкѣ ва
 вені ла кзпозтїїнца зпорѣ кзвѣптѣрї цїпте аичі дн зїделе треж-
 те, дн карі се афірмѣ, кѣ лїмба ші націѣналїтатеа пострѣ нѣ
 сзпт, нїчї аѣ фот кѣдѣа аскрїте прїн лецісладїзїнеа зпг̀рѣскѣ,
 шї кѣ ледеа дин ан. 1848 ггарантѣзѣ деплїнѣ егалїтате де дрептѣ
 пентрѣ тѣте націѣнїе, — знде де алтѣ парти артіколзіѣ де леде
 VIII дин апзіѣ 1830, арт. III дин а. 1836, арт. VI дин а. 1840,
 арт. II дин а. 1844 шї арт. V шї XVI дин апзіѣ 1848 — аче-
 сте афірмѣзчїні пе фазѣ ле демїнцеште; — зїкѣ націѣнеа романѣ
 дин Ардеалї нѣ мѣлѣт пофѣт шї плекаре пѣте авѣ а прїмі зпїз-
 неа ама некондїціонатѣ, шї — фіреште кѣ атѣтѣ маі пѣцинѣ,
 дѣкѣ а'дї вре а о констрзїце ла ачѣота.

Domnii moi! аѣ нѣ штїдї, кѣ фрзптамшї націѣнеі романе дин
 Трансїлванїа кіарѣ шї дн тїмпзіѣ маі прѣспетѣ, аїзте дн кон-
 фєрїнцеле рємнїколарї дин Алба-Ілїа протєстарѣ кѣ зпанїмїтате
 шї соленелѣ дн контра зпїзної некондїціонате.

Еѣ ама дарѣ дзпѣ тѣте ачестеа зпїзнеа Ардеалзіѣ нѣ о потѣ
 прїві алтѣелѣ, дѣкѣтѣ че прївєскѣ шї рефєрїнцїа кѣ Кроація, адїкѣ
 ка зпѣ контраптѣ бїлатерале днтрѣ Ардеалї шї България. Дєчї
 дзпѣче валїдїтатеа ачєстї контраптѣ де кѣтрѣ націѣнеа романѣ,
 ва оз зїкѣ де кѣтрѣ маїорїтатеа Ардеалзіѣ, се траде ла днд-
 іѣлѣ, афлѣ ка зпѣ лѣкрѣ фѣрте фірескѣ, кѣ націѣнеа маїарѣ сїп-
 г̀рѣ, ка о парти контраптанте, дн прїпрїа ачѣста а са кзсѣз —
 нѣ пѣте жѣка ролѣ де жѣдекѣторїѣ, нїчї шї пѣте да септїнцїа, чї
 ачѣстѣ кзсѣз контраверѣ катѣ оз се днкрѣдѣ спре маі департе
 пертраптанте шї дєслѣчїре — г̀звєрнїзіѣ легале, прекзтм сокотїмѣ
 пої а ажзпѣ ачѣста прїн амєндѣмѣнтзїлѣ пострѣ де фазѣ.“ —

„Loidзіѣ“ скрїе, кѣ кѣндѣ се респїкѣ кзвѣптзїлѣ Кроація, а-
 тзпчї ораторзіѣ Бабєшї прїн стрїг̀рї: ла ордїне! ла кзєсцїзїне!
 фѣ днтрєрзптѣ; чєєа чо нѣ е адеверѣ, кѣчї страпѣтзїлѣ се фѣкѣ,
 кѣндѣ еспрїмѣ кзвїнтеле: „törvényes kormány“ (г̀звєрнїзіѣ ле-
 галѣ), кѣндѣ апої прешедїнтеле Гїдї дєкїзрѣ, кѣ каса е облє-
 гатѣ а аскзїлата пе верче ворбїторїѣ, еарѣ — ачєста а нѣ се дє-
 пѣрта де обїєнтзїлѣ дєсваторїѣ. —

Dupa acésta cuventare, amendamentul mai fu sprijinitu pe scurtu
 de D. deputatu Vladu, carele totudeodata respinse cu argumentele
 cele mai potrivite dese/e suspitiuni, ce din mai multe parti, anume din
 partea unui domnu Vertán, deputatu magiaru, alesu inse dintr'unu
 cercu romanu alu Bihorului, se mai redicara asupra intielegintiei ro-
 mane; — asemenea fu sprijinitu acestu amendamentu prin o cuventa-
 re fórtє potrivita a D. deputatu Popa, carele intr'altelє dise, ca —
 se pǔte, cumca la cererea magiarilor Maiestatea Sa va realizá uni-
 unea, dar' inse acésta totu o uniune fortїata va remané, apoi in astu-
 felu de silnicia, pana e lumea, nu va fi binecuventarea lui Dum-
 nedieu!

In contra acestui amendamentu si a argumentelor aduse spre
 motivarea lui — nime nu cutediá a se sculá.

Ludovicu Benitzki isi mai aratá pererea de reu, ca s'a trasu la
 midiulocu ouas'a nationalitatiloru, cu cuventu, ca adres'a n'ar fi vreunu
 actu, care aru puté periclitá drepturile nationalitatiloru. Noi credem
 se respingem si de aici acésta asertїune. Adres'a e basea, pe care
 voru puté urma invoirile ulterїore cu capulu incoronandu, basea pe
 care va odichni si diplom'a inaugurala, dēca se va primi asia cum se
 va trimite acea adresa, basea pe care se va asiedia legea fundamentala
 a autonomiei Tierei, si dēca celelalte nationalitati nu voru fi partasie
 la adresa cu espresiunile doririloru loru, atunci, ele ar remané totu
 numai a 5 rǔta in statulu comunu, ba ar depinde numai dela a dóua
 mana, dela gratї'a natiunei magiare, in numele careia unicu se face
 adres'a, se facu invoirile, se reasїediá autonomi'a si drepturile funda-
 mentale ale comunei patrie.

Noi, cu tǔte ca comitemu espresiunea dorintieloru romaniloru nu
 mai unui congressu nationalu, care singuru e competentu a o face a-
 cést'a, totusi ne simtimu fórtє indetoratї fratiloru nostri deputati con-
 sangeni, ale multiami in faǔ'a natiunei pentru leal'loru consimtire cu
 noi despre mesur'a dreptului, a stimabilitatїi si consideratiunii, ce com-
 pete natiunei romane, cá natiune coordinanda, ear' nu subordinanda
 unei alteia a sale sorori, asigurandui de nedivis'a nǔtra stimare, pre-
 tiuire si bravare. Vivant!!

Toema ne si sosescu sciri, de tramiteri de adrese recunoscutǔre
 din deosebite locuri. — R.

De aci incolo se primira cealaltї paragrafi pana la alu 41-lea
 parte fara, parte cu puǕine modificari. La paragrafulu acést'a pune
 Ragali unu adausu formulatu de insusi Deacu pre mas'a verde, care
 suna asia: „Noi vremu cá pretensiunile nationalitatiloru, compatrioti-
 loru nostri, cari se tienu de alta nationalitate, inca in diet'a acést'a se

se asiguradie printr'o lege intru totu ce e cu putintia, fara jertfura
 nedependintiei legale a tierei“

Babesiu cu consotii sei eara pusera unu amendamentu privi-
 toriu la intrebatiunea natiunala. Cum? Loidulu nu ne spune. —

Georgie Popa mai vru se se adauga inca si cuvintele „nice
 nascerea“ (adeca nici nationalitatea nici nascerea se nu faca nici o
 deosebire scl.)

Bonisu dechїara, ca neinterupt'a acést'a reproducere a intre-
 batiunei nationalitatiloru si atingerea cea de prisosu a intrebatiunei de-
 osebirei de clase mirǔsa a ceva Vienesu; — Popa, care se espri-
 masa ceva egalizatoriu asupra nobilitatїi de nascere si asupra dreptu-
 riloru legislatorie, ce in unele casuri sunt impreunate cu aceea, de-
 chїara earasi, ca elu nu vede nici unu temeiu, care aru vorbї, pentru
 cá cuvintele acéstea se nu se primēscá in adresa; de altmїntrelea elu
 cá reprezentantu nelegatu de instructiune dupa legea electorala ma-
 giara, nici din Viena nu'si trage nici o instructiune.

Madarasu inca se dechїara cu parere de reu, pentru necur-
 mat'a atingere a intrebatiunei nationalitatiloru.

Tissá: In adeveru problem'a nǔtra e a slabi orice atitiare,
 dara cine a pusu pe D. c. r. consiliariu Babesiu . . . (strigari: la
 ordine!) Presiedintele: nu ni se cade a ne adresá catra condeputatii
 nostri, decatu numai cu titutele cuvenite; Tissá: nu voia a res-
 punde la tǔte ce dise deputatulu Babesiu aici, numai o intrebare ei
 punu: cine l'au imputeritu pre elu a vorbї aici in numele Ardealu-
 lui? Ardealulu? romanii din Ardealu i au datu lui mandatu? si candu
 au invetiatu elu a cunǔsce Transilvani'a? pǔte suptu timpulu ce fu
 juratu in Pest'a, séu pana ce purtá functiunea de amploiatu c. r. in
 Viena? elu cunǔsce mai bine Ardealulu, ca trai acolo 10 ani si suptu
 evenimїntelє din 1848 si 1849 inca fu acolo; mare parte dintre ro-
 mani au fostu pentru uniune pana si episcopulu Leményi, care
 mai tardiu avú multu a suferi pentru aceea (contradicere.) Cu privire
 la amendamentulu lui Popa vede numai cu parerea de reu, ca se adu-
 se inainte intrebatiunea deosebirei claselor, pentruca acést'a e pentru
 intrigile demagogice unu campu intocma pe atatu de roditoriu, cá si
 intrebatiunea nationalitatiloru. De aci incepu a'si domoli foculu si in
 urma incheie, ruganduse, cá se se deie pace la orice intrebatiuni la-
 turale, candu se lucra aci pentru nedependint'i'a tierei.

Popa. Isi arata parerea de reu ca amendamentulu lui a pututu
 causá o scena atatu de atitiata si si o retrage.

Misiciu e de convingere, ca face de lipsa o concordia pentru de
 a deslegá tǔte problemele ce le jacu dinainte. Ca elu e democratu,
 insa fiindca face de lipsa a inadusi sementi'a neincrederei, a stinge fo-
 culu imparechierii, tiene, ca nu e cu dreptu a face nobilimeї si mag-
 natiloru din Ungari'a nici chiaru imputari indrepte, „pentruca oricum
 tocma ostenelele cestoru din urma neau facutu prin putintia, de ne
 sfatuim a aici; pacea, amǔrea si fratietatea cata se ne fia parol'a
 noastra.“

Babesiu dechїará la acestea, ca oblegamiutea s'a cá patriotu
 l'au silitu a vorbї pentru Transilvani'a; de altmїntrelea elu au memo-
 ratu numai fapte istorice, care se potu ceti in foile romane ori candu;
 episcopulu Leményi inse inca depusesse juramentulu in adu-
 narea dela Blasiu in contra uniunei cu Ungari'a.“

Presidentulu, dupa aceste scene, de care dupa atatea promisi-
 uni n'amu fi fostu visatu, formulá enuncierea si se primi adauaulu lui
 Deacu mai cu unanimitate, ear' amendamentulu D. Babesiu si confetati
 fu reieptatu totu cu asemenea maїoritate.

La inceputulu sesiunii acestia publicase presiedentelє si o adre-
 sa din comitatulu Aradului, care face propunere, cá pentru martirїi
 legeї Ungariei, cei 13 generali magiari, ce se ucisera in anul 1849
 in Aradu, se se redice aici unu monumentu pe spesele tierei. Si
 noue? —

In 12. Iuniu se luara inainte §§ din urma 42, 43, 44, sunatori
 despre abdicarea tronulu regelui Ferdinandu, asupra carora se incin-
 sera mari dispute, incatu insusi Deacu cu partid'a adresei parasї sie-
 dinti'a, totusi cas'a remase asia si mai desbatú facundu o schimbare in
 aceliasї paragrafi; la votisare asupra acestoru paragrafi reimasese
 Deacu in minoritate cu 14 voturi. In 14. Iuniu se va ceti adres'a
 corésa.

— In senatulu imperialu cas'a de josu in Vien'a a datu Doctoru
 Rűger o adresa a partitei din drépta, pentru ca se se amána sena-
 tulu imperialu pana candu nu va fi intregitu cu deputati din tǔte tie-
 rile, si s'a datu o adresa la Mai. Sa, cá se conchїame earasi dietele
 si ele se midilocésca acést'a.

Bar. Vay cu bar. Schmerling pǔrta o lupta continua, care in
 scurtu va trebui se se rumpá la unu feliu. —

Nr. 33. P.

A n u n t i a r e.

In urm'a inaltei ordinatiuni a cancelariei ungare regesci de curte
 din 18. Maiu 1861, cu Nrulu 5921 se va tiéné intra 26. Iuniu st. n. a.
 c. sesiune de comitetu comitatensu in Bai'a de Crisisu, spre a se puté
 organizá comitatulu Zarandului.

Sunt dar' prin acést'a provocati toti p. t. membrii ai comitetulu
 din comitatu, alesi in adunant'i'a generala din 28. Martiu a. curg. a se
 aflá in diu'a prefїpita la 9 óre antemedїnale aici la cas'a comitatulu.

Bai'a de Crisisu, 14. Iuniu 1861.

Ioane Piposiu,
 comite supremu.